

נהריים - שביל

נענהם - הדוב

הסכרים:

ניסכנם:

נהריים - שביל הסכרים:

באתר נהריים נמצאים שרידיה המרשימים של תחנת כוח הידרו-חשמלית, הראשונה בארץ, שניצלה את מי הגיאוויות בשני הנהרות הסמוכים אליה. והירמוך הירדן -

תחנת הכוח הוקמה בהתאם לחזונו של פנחס רוטנברג, מייסד חברת החשמל, ונחנכה בשנת 1932. מרבית שטחי התחנה נמצאים בשטח שהוחכר מממלכת ירדן. בשטח זה הוקם גם יישוב הפועלים תל אור. במלחמת העצמאות הושבתה פעילות תחנת הכוח עם פלישת הצבא העיראקי דרך שטחי ירדן.

בשנת 1994, עם חתימת הסכם השלום בין ישראל וירדן, נקבעו שני אזורים שהועברו לריבונות ירדנית אך עם זכויות שימוש מיוחדות לישראל למשך 25 שנה, האחד בנהריים והשני מול מושב צופר בערבה. אזור נהריים מוגדר כשטח בבעלות ישראלית, ועם אפשרות מעבר לחקלאים ותיירים לשטח זה. משנה זו "ואילך נפתחה נהריים למעשה למבקרים ישראלים, תחת הכינוי "אי השלום".

שנים ספורות לאחר מכן, ב-13 במרץ 1997, ידעה נהריים את אחד האירועים הקשים ביותר בתולדות הסכם השלום עם ירדן. קבוצת בנות מבית שמש וממושב צלפון ביקרו בנהריים כאשר שבע מהן נרצחו בידי חייל ירדני שנתפס בידי חבריו ונשלח למאסר עולם.

לזכר הבנות שנרצחו הקימה אורנה שמעוני, חברת קיבוץ אשדות יעקב מאוחד, אתר זיכרון - "גבעת הפרחים שנקטפו" המהווה חלק ממכלול הכניסה לנהריים.

ב-10 בנובמבר 2019, הסתיימה חכירת אזור נהריים ומובלעת צופר, ושטח "אי השלום" חזר לריבונות ירדנית מלאה. עם זאת, שביל הסכרים עצמו נמצא בעידו הישראלי של הירמוך, ובריבונות ישראלית מלאה.

איך להגיע:

הגישה לאתר נהריים היא מכביש 90 (כביש הבקעה), חמישה ק"מ דרומית לצומת צמח ו-19 ק"מ צפונית לצומת שאן, מהפנייה לקיבוץ אשדות יעקב איחוד. אחרי 50 מטרים, ליד מסעדת "צל התמר" לפנות ימינה ולנסוע 1.5 ק"מ עד אתר נהריים.

על האתר:

אחרי שנשלם בכניסה למקום (תשלום של 10 ש"ח למבוגר), נקבל דפדפת הדרכה, נעבור שער בגדר המערכת וניכנס לשביל הסכרים". שביל זה הוא טבעתי ואורכו המצטבר כ-900 מטר.

תעלה תפעולית באורך כ-1.5 ק"מ, שנועדה -נעבור בגשר מעל תעלת האפס בהתאם לצרכים (והירמוך הירדן) לאפשר הטיית זרימות שטפוניות בין הנהרות של תחנת הכוח. כינויה של התעלה נובע מהיותה ישרה לחלוטין וללא הפרשי גובה. התעלה יבשה כיום. מייד לאחר התעלה, ניפרד מדרך העפר ונפנה ימינה המקשר בין תעלת האפס לאפיק הירמוך. בשביל היורד לתצפית על סכר העודפים סכר זה איפשר שיחרור עודפי מים מאגם נהריים בלי שיהיה צורך בפתיחתו של סכר הירמוך הגדול, אליו נגיע בהמשך. למרגלות סכר העודפים, ניתן לראות את שרידי גשר הרכבת בו עברה "רכבת העמק" מחיפה לעבר מסילת הרכבת החיג'אזית בבשן. הגשר פוצץ ע"י לוחמי חטיבת גולני במלחמת העצמאות, כדי למנוע פלישת כוחות אויב.

נמשיך ונחלוף מתחת לגשר אבן נאה על נהר הירמוך (המשכו מערבה הוא גשר ביילי). הגשר הוא גשר עתיק, בסיסו מהתקופה הממלוכית (ימי הביניים), ונדבכים נוספים נבנו בתקופה העות'מאנית ובתקופת המנדט הבריטי. לצד הגשר נמצא אשד יפה בירמוך. כתוצאה מניצול מי הירמוך במעלה הנהר, הן ע"י ישראל וירדן (מאז הסכם השלום) והן ע"י ירדן וסוריה (סכר מקריין ושאיבת מי הירמוך לתעלת הע'ור) - הצטמצמה מאד הזרימה בירמוך, והאשד נראה במיטבו רק בשנים גשומות. מעל לאשד נראה סכר הירמוך אליו נגיע בהמשך.

מכאן עולה השביל לדרך העפר לצד הירמוך. כדאי תחילה לפנות שמאלה (לכיוון החנייה) ולעלות לגשר האבן-ביילי, המאפשר תצפיות נוספות על הירמוך. קו הגבול הבינלאומי עובר במרכז הירמוך. עם זאת, המחסום הירדני ממוקם במרחק עשרות מטרים מעבר לגבול.

נשוב לדרך העפר ונלך עימה לעבר סכר הירמוך. סכר גדול זה הביא ליצירתו אגם זה, שהשתרע על פני כאלף דונם, שימש לצרכי תחנת. של אגם נהריים

הכות, אולם כיום הוא יבש לחלוטין. ברקע ניתן לזהות את שרידי היישוב "תל אור", ששימש למגורי העובדים בתחנה ובני משפחותיהם, והיה היישוב היהודי היחיד בשטחי ממלכת ירדן. המבנה העיקרי ששרד מהיישוב הינו "הבית הלבן" - ביתו של פנחס רוטנברג.

נפנה עם דרך העפר ונצמד לאורך תעלת האפס, עד שנגיע לפילבוקס הסמוך ליציאה מהמסלול. מבנה בטון זה הוא עמדת שמירה הדומה לאלו המוכרות לנו לצד מסילות הרכבת בארץ. ייחודה של עמדה זו הוא בסמל הכתר ההאשמי המצויר עליה - למרות מיקומה בתחומי מדינת ישראל.

עם היציאה חזרה לאזור החנייה, סיימנו את שביל הסכרים. לאוהבי הליכה, הנראה מולנו. העלייה, מומלץ להקדיש עוד כחצי ק"מ לביקור במצפור נהריים למצפור היא בשביל מדרגות, וכרוכה בטיפוס מצטבר של כ- 20 מ'. הנוף הנשקף מצדיק את המאמץ - למרגלותינו אתר ההנצחה המטופח גבעת הפרחים ושביל הסכרים בו הלכנו, ברקע תל אור הנטושה ובאופק ניתן לראות את כוכב הירדן ובמזרח את הרי הגלעד ממערב לנו נוכל לזהות את מצפה אלות מהמצפור, בו הוצבו סככת צל ושילוט הסבר, נשוב לחנייה בדרך עפר נוחה.

הערות ואזהרות:

- בקיץ ובסתיו חם מאד באזור, והזרימה חלשה עד לא קיימת, ולכן המסלול לא מומלץ בעונות אלו.
- לאחר גשמים, מסלול ההליכה בוצי.

